

Tijd voor Eten

Catharina Verveer
Stichting Natuur, Tijd en Tafel

Rinske Noortwijk
Greenwish

Een gezonde samenleving met Samen Goed Eten

1 Inleiding

Het InnovatieNetwerk stelt zich tot doel om grensverleggende vernieuwingen in landbouw, agribusiness, voeding en groene ruimte te ontwikkelen en in de praktijk te brengen. Vernieuwingen ontstaan vaak op kleine schaal vanuit burgerinitiatieven. Het zijn kleine pareltjes, die van zo veel waarde zijn, dat zij verder ontwikkeld kunnen/moeten worden. Het InnovatieNetwerk heeft een aantal van deze pareltjes bij elkaar gebracht en hun ervaringen in 2007 gebundeld in het boekje getiteld Samen Goed Eten. Maar wat is nodig om al deze parels ook levensvatbaar te maken of anders geformuleerd, welke mechanismen of processen belemmeren de groei? Daarover gaat deze notitie.

2 Een voorbeeld van een parel, Tijd voor Eten

Een burgerinitiatief begint meestal heel klein, vanuit een situatie, die burgers als onprettig of onjuist ervaren. Op lokaal niveau kan zo'n initiatief vaak heel goed een korte tijd functioneren, doch als de noodzaak van verdere uitbreiding zich voordoet, ontstaan veelal problemen. Men stuit op belemmeringen, die het proces van verdere groei vertragen. Burgers, die een activiteit op kleine schaal hebben opgezet, hebben veelal niet de juiste contacten en/of deskundigheden om voor deze groei te zorgen. Dan moet het initiatief door een andere organisatie worden medege dragen of overgedragen.

Een voorbeeld van zo'n kansrijk burgerinitiatief is het project Tijd voor Eten. Tijd voor Eten is ontstaan als antwoord op de slechte kwaliteit van de tussenschoolse opvang en de problematiek van de toenemende obesitas bij jonge kinderen.

Het doel van de activiteit is;

Opvang, educatie en preventieve gezondheidszorg;

- aanbod van kwalitatief goede tussenschoolse opvang,
- kinderen leren eten en proeven van gezond voedsel,
- kinderen sociale vaardigheden bijbrengen,
- preventief gezondheidsbeleid – voorkomen en verminderen van obesitas en chronische ziekten op latere leeftijd.

Nevenactiviteiten zijn;

- het dagelijks aanbieden van fruit en een glas water in de klas,
- na afloop van de maaltijd kunnen de kinderen spelen en bewegen.

Het eerste experiment heeft plaatsgevonden in 2006/07 op een basisschool, in samenwerking met een welzijnsorganisatie in Amsterdam Oud - Zuid.

De activiteit omvat het volgende;

Kinderen in de leeftijd van de basisschool mogen één keer per maand tussen de middag van een warme lunch genieten in het buurthuis van de welzijnsorganisatie. De lunch wordt voornamelijk samengesteld uit biologische streekproducten.

De maaltijd wordt gekookt door vrijwillige professionele koks en of stagiairs van het ROC van Amsterdam. De leiding en de begeleiding van de kinderen gebeurt met vrijwilligers. Het project is door stichting DOEN, stadsdeel Oud - Zuid en enkele private partijen (eenmalig) gefinancierd.

Al vanaf de eerste de ontwikkeling van het initiatief heeft het project ondersteuning gezocht en ook gekregen van GreenWish. Ondanks het succes van het experiment ondervindt het project toch veel belemmeringen bij de doorstart/opschaling.

3 Belemmeringen bij opschaling.

Een succesvol lokaal initiatief opschalen blijkt een ingewikkeld en moeilijk proces te zijn. Het gaat meestal de krachten van de oorspronkelijke initiatiefnemers te boven. Zij hebben vooral binding met die ene specifieke activiteit, hun creatie. Bij opschaling moeten andere organisaties het initiatief mede gaan dragen of overnemen. Daarbij stuit men op een aantal belemmeringen.

Specifiek

- Cultuur

De cultuur in Nederland is veelal nog zo, dat men vindt, dat moeder thuis hoort te zijn met haar kinderen, alhoewel dat in de praktijk nauwelijks meer voorkomt.

De cultuur in Nederland is ook een haastcultuur geworden, er wordt weinig prioriteit gegeven aan goed, gezond en rustig eten. Tijd voor Eten heeft hierop een adequaat antwoord gecreëerd.

- Regelgeving

Een nieuw project past per definitie vrijwel nooit binnen de bestaande regelgeving. Zo moeten voor de Tijd voor Eten activiteiten de bestaande schoolgebouwen worden aangepast met een kantine en een keuken, die voldoet aan de HACCP- eisen. Wil men een dergelijke voorziening integreren in nieuwe en bestaande gebouwen, dan zal de gemeentelijke verordening voor de huisvesting van scholen aangepast moeten worden,.

Algemeen

- Nieuw is weerstand

Nieuwe initiatieven worden vaak gezien als impliciete kritiek op de gevestigde orde en wekken daarom weerstand op.

- Het niet verplichtende karakter van burgerinitiatieven

Veel innovaties komen voort uit een verplichtende maatregel van bovenaf (bijvoorbeeld een EU- richtlijn). Een innovatie komend uit een burgerinitiatief heeft deze steun in de rug niet.

- *Tempo*

Een burgerinitiatief heeft in de regel een ander tempo, een andere dynamiek dan een gevestigde organisatie. Burgers willen snel resultaat zien. Burgers verliezen hun interesse en haken af als processen (te) lang duren.

Financiering

Voor elke organisatie die een nieuw initiatief wil oppakken geldt, hoe verwerf ik zo snel de middelen. Het kost tijd, inspanning en overtuigingskracht. Lang volhouden vergt veel geduld en doorzetting van mensen. De kans, dat dit niet lukt is vrij groot.

De frictie tussen de dynamiek van proefprojecten en de begrotingscyclus van overheden is groot. Een burger start met een proefproject. Bij een geslaagd experiment wordt men uitgenodigd om een doorstart te maken. Vervolgens moet men meedingen met nog vele andere aanvragen/prioriteiten. Het kan wel drie jaar duren voordat vervolfinanciering geregeld is. Vele burgerinitiatieven hebben dat financiële uithoudingsvermogen niet.

Samenwerking

- Vooral bij opschaling van een project is het noodzakelijk om met allerlei betrokken organisaties, overheden en instanties samen te werken en af te stemmen. Dit vergt veel inzet en tijd van de initiatiefnemers. De initiatiefnemers zijn veelal vrijwilligers, die in beginsel onvoldoende tijd hebben om langdurig en intensief hieraan te werken. In vele gevallen struikelt een kansrijk project hierover.

Randvoorwaarden

- Bij opschaling van een project zullen ook de randvoorwaarden van de activiteit veelal veranderen. Het vrijblijvende en vrijwillige karakter zal grotendeels verdwijnen en plaatsmaken voor algemene eisen, b.v. toepassing van ARBO regels, inhuur van professionele krachten. Bij verdere professionalisering nemen vrijwilligers van het eerste uur ook meestal afscheid van hun project. Dit zal niet altijd wenselijk of noodzakelijk hoeven zijn, omdat veel praktijkervaring dan verdwijnt. Vrijwilligers kunnen soms in een project een betaalde baan vinden.

4. Conclusie

Een burgerinitiatief komt voort uit de samenleving zelf en is vaak waardevol en kansrijk. Hierboven is geïnventariseerd welke belemmeringen er zijn om deze initiatieven tot bloei te brengen.

Het is dan van groot belang om gezamenlijk met alle partijen na te denken over de wijze waarop deze belemmeringen kunnen worden weggenomen dan wel omzeild.

